

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการเปิดตลาดการค้าชายแดนไทย – ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และศึกษาภาวะสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน และผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการเปิด ตลาดการค้าชายแดน ทั้ง 4 มิติ คือ ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ เพื่อศึกษาขอบเขตและแนวทาง ในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย – ลาว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1.1 บุคลากรจากหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้นำชุมชน

1.2 ภาคประชาชน คือ ประชาชนบ้านฮวก หมู่ 3 ตำบลภูซาง กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จำนวน 310 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ข้อมูลเรื่องบริบทบ้านฮวก และการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก แบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านฮวกเป็นเวลานาน ทราบประวัติบ้านฮวก และผู้ที่มีความรู้เรื่องการค้าชายแดนไทย- ลาว รวมทั้งสิ้น 8 คน ประกอบด้วย

1) ครูชายแดน	จำนวน	1 คน
2) เจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด	จำนวน	1 คน
3) ศุลกากรักษ์	จำนวน	1 คน
4) ประชาชนบ้านฮวก	จำนวน	5 คน

2.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) แบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 18 คน ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ข้าราชการฝ่ายปกครอง	จำนวน	4 คน
2) ข้าราชการจากหน่วยงานสาธารณสุข	จำนวน	3 คน
3) ข้าราชการตำรวจ	จำนวน	1 คน
4) ข้าราชการทหาร	จำนวน	1 คน
5) ข้าราชการครู	จำนวน	1 คน
6) ข้าราชการกรมพาณิชย์จังหวัด	จำนวน	1 คน
7) ศุลกากรักษ์	จำนวน	1 คน
8) ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย – ลาว	จำนวน	2 คน
9) ผู้นำชุมชน	จำนวน	2 คน
10) นักการเมืองท้องถิ่น	จำนวน	1 คน
11) พระสงฆ์	จำนวน	1 รูป

2.3 ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม โดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random Number Method) ของ Darvin Hendel (นิโบล นิมกิงรัตน์, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จาก ตัวแทน 310 คริวเรือน ได้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 171 คริวเรือน โดยจะสอบถามจาก ตัวแทนในแต่ละคริวเรือน ๆ ละ 1 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ และยินดี ให้ความร่วมมือในการศึกษา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 200 ชุด เพื่อป้องกันปัญหา การส่งกลับคืน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคำถามเกี่ยวกับบริบทบ้านฮวกและการค้าชายแดนไทย – ลาว ประกอบด้วย ประวัติบ้านฮวก ลักษณะประชากร สภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อม และการค้าชายแดน ไทย - ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก

2. แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบ กึ่ง โครงสร้าง (semi structured interview) ซึ่งมีประเด็นสัมภาษณ์ดังนี้ ปัญหาของการเปิดตลาด การค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ที่ส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนชายแดน บ้านฮวก ตลอดจนแนวทางและมาตรการในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม เพื่อรองรับการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรในอนาคต

3. แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ที่อยู่ปัจจุบัน ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะทางสุขภาพทั้ง 4 มิติ จากการเปิดตลาดการค้าชายแดน ไทย-ลาว เป็นแบบเลือกแสดงความคิดเห็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่แสดงความคิดเห็น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามและแนวทางในการสัมภาษณ์เจาะลึก ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจำนวน 3 ท่าน ทำการพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของคำถาม ความเหมาะสมของภาษา และได้นำไปแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ ได้ค่าความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.82

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้รับการแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับประชาชน บ้านห้วยสำราญ ตำบลภูซาง หมู่ที่ 4 กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของความสม่ำเสมอภายใน (Coefficients of internal consistency) (โดยใช้สูตรของ Kuder -Richardson (1937) อ้างในดิลดา ไตรไพบูลย์ ,2545, หน้า 4-5) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.71

การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบริบทบ้านฮวก และการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก

4. ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง โดยมีแนวคำถาม ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เองทั้งหมด และขออนุญาตบันทึกเทปประกอบการสัมภาษณ์ด้วยทุกครั้ง

5. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ประชาชนทราบ โดยแนบคำชี้แจง และหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ที่ออกโดยสาธารณสุขกึ่งอำเภอภูซาง พร้อมกับแบบสอบถาม ผู้ศึกษาแจกแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองในวันถัดไป

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์

7. จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากแบบสอบถามและเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการเสนอขอพบเขตและแนวทางในการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจากการเปิดตลาดการค้าชายแดน โดยมีหัวหน้าสาธารณสุขกึ่งอำเภอภูซางเป็นผู้ดำเนินรายการ เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความไว้วางใจ ซึ่งจะทำให้บรรยากาศของการดำเนินรายการเป็น ไปอย่างเป็นกันเอง และที่สำคัญจะช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านกล้าสะท้อนปัญหาสุขภาพที่แท้จริงออกมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม เรียบเรียง จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์เนื้อหา

2. ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) for Windows วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ จำนวนหาร้อยละ

3. ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการจัดเวทีประชาคม โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา